

Nr 345

Av herr **Eliasson m. fl.**, om utredning rörande en väsentligt förbättrad folkpension.

Socialpolitiken i vårt land har under de senaste årtiondena målmedvetet uppbyggts så, att människorna skall erhålla trygghet, då de av skilda anledningar icke själva kan ordna sin försörjning. En rad viktiga reformer har under årens lopp genomförts i detta syfte, men ännu är icke den sociala tryggheten i allo uppnådd. Den kanske viktigaste reformen, som ännu återstår på detta område, är att säkerställa en rimlig och rättvist fördelad ålderdomsförsörjning.

För närvarande föreligger stora och ur rättvisesynpunkt omotiverade skillnader i fråga om pensionsförmånerna. Endast för vissa grupper av vårt folk har en tillfredsställande pensionering hittills kunnat ordnas. Det gäller främst stats- och kommunalanställda samt vissa grupper av tjänstemän i enskild tjänst och i någon, om än obetydlig, utsträckning arbetare inom industri och andra näringsgrenar. Den alldeles övervägande delen av vårt folk har endast den allmänna folkpensionen att lita till. Även om denna under senare år väsentligt förbättrats, är den dock otillräcklig för att medge en tillfredsställande levnadsstandard för pensionärerna.

Frågan om att bereda alla, sålunda även mindre företagare och deras anställda, en ålderspension, tillräcklig för att upprätthålla en rimlig levnadsstandard, har sedan länge diskuterats. Under 1940-talet väcktes från bondeförbundets sida motioner i riksdagen syftande till en utredning av detta problem. År 1947 tillsatte också Kungl. Maj:t en utredning, som tre år senare avgav ett principbetänkande med förslag till allmän pensionsförsäkring, omfattande i princip varje inkomsttagare. År 1951 tillsattes en ny utredning för att utarbeta slutligt förslag till allmän pensionsförsäkring, och denna utredning avlämnade förra året sitt betänkande. I detta föreslås en allmän och obligatorisk pensionsförsäkring, avsedd att bereda ålderspension, invalidpension och, vid dödsfall, familjepension. Försäkringen skall omfatta icke blott anställda utan även självständiga företagare och andra inkomsttagare. Premier skall erläggas såväl för inkomst av tjänst som för inkomst av annat slag. Enligt utredningens förslag skall grupper med redan ordnad pensionering icke undantagas från premieinbetalningsskyldighet. Särskild premie (lönepremie) skall utgå för löneinkomst och särskild premie (egenpremie) för inkomst av annat slag. Lönepremien skall till hälften betalas av den anställde och till hälften av arbetsgivaren.

Utredningens förslag har påtagliga nackdelar av olika slag. Det är bl. a. organisatoriskt och administrativt mycket invecklat. Systemet för uppbörd och debitering av avgifterna synes bli komplicerat och kostnadskrävande. Någon samordning mellan det nya pensionsförsäkringssystemet och den nuvarande folkpensioneringen föreslås icke, och det måste betraktas som en svaghet att man skall behöva ha två obligatoriska pensionsförsäkringssystem, som i princip omfattar alla medborgare. Frågan om en revision av de behovsprövade folkpensionsförmånerna i samband med pensionsförsäkringens genomförande har icke utretts. Någon samordning med sjukförsäkringen förutses icke heller, och frågan om en samordning med utgående tjänstepensioner har icke upptagits till närmare prövning. En uppenbar svaghet är också, att den hemarbetande gifta kvinnan, bortsett från familjepensionen, icke kan bli delaktig i de förbättrade pensionsförmånerna.

Såsom framhålles i ett särskilt yttrande till pensionsutredningens betänkande av herr Ericsson är det angeläget att tillse, att icke genomförandet av en allmän pensionsförsäkring medför alltför betungande kostnader för särskilt de mindre företagarna exempelvis inom jordbruk och skogsbruk, handel, hantverk, småindustri och fiske. Vi delar helt denna uppfattning. Utan tvivel skulle tusentals mindre företagare få mycket svårt att svara för både bidraget till de anställdas pensionering och den egna premien. Vidare bör uppmärksammas, att pensionsförmånerna enligt utredningens förslag skall i princip utgå i direkt förhållande till vederbörandes inbetalda premier. Till grund för premierna ligger vederbörandes inkomst. Den, som av olika anledningar råkat ha en låg inkomst under den tid han varit yrkesverksam, får nöja sig med en relativt låg pension efter 67 års ålder. Om hustrun inte haft möjlighet till förvärvsarbete utanför hemmet och på det sättet kunnat skaffa sig direkta arbetsinkomster — hennes insats för hemmets skötsel och barnens vård och fostran är väl inte mindre viktig förden skull — blir makarnas pensionsförmåner naturligtvis mycket små. Även familjepensionen blir ytterst liten.

Starka invändningar talar mot en dylik ordning, som icke beaktar, att kostnaderna för pensionsförmånerna i realiteten i allt väsentligt bäres av alla grupper i samhället via skattsedlarna och varupriserna. Alla medborgare bör enligt vår mening ha en tillfredsställande standard på ålderns dagar, och vi anser det orättvist, att mindre företagare och lågavlönade arbetare, som fått nöja sig med en låg inkomst, också skall ha så mycket lägre pensionsförmåner än andra medborgare efter avslutad arbetsinsats. Man får inte glömma, att de lägre inkomsttagarna bland företagare och anställda ofta gör sin produktiva insats på områden som är av utomordentlig betydelse för det allmänna välförhållandet i landet och att deras arbete mången gång är tungt och arbetstiden ofta »obekväma».

Dessa förhållanden utgör enligt vår mening fullgoda motiv för större rättvisa i fråga om pensionsförmånerna och deras finansiering än det för-

utnämnda utredningsförslaget skulle åstadkomma. För att uppnå en förbättrad och mera rättvis allmän pensionering och därjämte en mindre invecklad och kostsam administration bör en väsentligt förbättrad icke behovsprövad folkpension genomföras, avsedd att trygga behovet av pensionsförsäkring åt i varje fall stora delar av landets befolkning. Självfallet måste genomförandet av en så väsentlig höjning av folkpensionerna ske successivt och med beaktande av den fortsatta produktionsstegring, som är sannolik.

Genom en lämpligt avvägd höjning av folkpensionerna vinner man en tillfredsställande pension för betydande grupper av befolkningen. För andra grupper åter får man på det sättet en så stor grundpension att det för ett flertal kommer att vara tillräckligt med en tämligen ringa tilläggspension.

Vad storleken av pensionerna beträffar har man i den allmänna debatten vanligen åsyftat en pensionsnivå om cirka 60—65 procent av vederbörandes inkomst. Som bekant har de statsanställda pensionsförmåner, som i princip uppgår till två tredjedelar av slutlönen (i ortsgрупп II). Lägre statstjänstemän — vi räknar här med löneklass 12 — har en pension om cirka 6 000 kronor per år. Vi finner det fullt motiverat att andra grupper tillförsäkras en minimipension av motsvarande storlek för att trygga en skälig försörjning efter uppnådd pensionsålder. Minimipensionen bör sålunda enligt vår mening bli förslagsvis 6 000 kronor per år i dagens penningvärde och med nuvarande inkomstläge. I och med en försämring av penningvärdet eller en höjning av den allmänna inkomstnivån bör en motsvarande höjning ske av minimipensionens storlek.

Administrativt borde pensionsfrågan kunna lösas enhetligt, alltså genom en enda myndighet för både folkpension och särskild tilläggspension.

En lösning av pensioneringsproblemet enligt de här skisserade riktlinjerna skulle medföra en väsentlig förbättring av flertalet medborgares pensionsförmåner utan att detta behövde pålägga vissa grupper alltför betungande kostnader. Vidare skulle administrativa fördelar uppstå, såsom förut sagts. Vi anser det angeläget, att en utredning rörande en successivt utbyggd folkpensionering enligt ovannämnda riktlinjer skyndsamt verkställs. Vid denna utredning bör klarläggas hur finansieringsfrågan bör lösas. Härvid förutsätter vi att någon övervältring av kostnaderna för pensioneringen på kommunerna icke bör ifrågakomma. Även andra viktiga spörsmål måste utredas, bl. a. det framtida behovet av behovsprövade pensionsförmåner, hur familje- och invalidpensioneringen bör ordnas samt samordningen mellan den förbättrade folkpensioneringen och utgående tjänstepensioner. Syftet bör självfallet vara en utjämning av pensionsförmånerna.

Med stöd av vad som sålunda anförts får vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl Maj:t hemställa att en utredning rörande en väsentligt förbättrad

folkpension skyndsamt verkställes i syfte att härigenom lägga grunden till den ifrågasatta allmänna pensionsförsäkringen.

Stockholm den 25 januari 1956

Lars Eliasson

Bernhard Näsgård

Olof Pålsson

Alvar Andersson

Gärda Svenson

Herbert Hermansson

Torsten Bengtson

Otto Nicklasson

T. Wolgast

G. Elofsson
i Vä

Georg Carlsson

Nr 346

Av herrar **Norling** och **Öhman**, angående förslag till 1956 års riksdags höstsession om en pensionsförsäkringsreform.

(Lika lydande med motion nr 283 i Andra kammaren)

Stockholm den 26 januari 1956

Anton Norling

Gunnar Öhman
